

Magyarország pillangói.

Irta A. Aigner Lajos.

XII.

5. *Limenitis Populi* L.¹⁾

Linné, Systema Naturae. Ed. X. p. 476 (1758); Esper, Die europ. Schmetterl. in Abbild. I. tab. 12. fig. 1. tab. 114. fig. 1, 2. (1777).

Alapszíne feketés barna, esaknem fekete. A felső szárny közepén többé-kevésbé tisztán feltünő fehér pettyek harántos sora áll; elülső szegélyén, közel a tőhöz egy fehér petty, csúcán egy vörös vonal és néhány petty van. Alsó szárnya közepén fehér szalag fut le, szegélye előtt vörös félholdak sorakoznak. Alsó lapja vöröses sárga, fehéres szürke pettyekkel és kékes szürke szegélyszíval.

Magyarország összes hegyes-dombos vidékein, elvételre még Budapest környékén is található májustól júliusig, vagy júniustól augusztusig tekintélyes nagyságú (65–80 mm. széles) példányokban. Legkönnyebben úgy mint az *Apaturák* vagy nedves erdei útakon korán reggel fogható, mert később igen nyugtalanul és magasán röpi.

Az *ab. Tremulae* Esp.²⁾, melyen a középső szalagok igen keskenyek, apicalis pettyei pedig vagy igen aprók, vagy teljesen hiányozók, — ritkább és a törzsfajnál valamivel később jelenik meg; így Gölniczbányán június végétől július közepéig, Iglón július közepén, a Magas Tátrában július vége felé észlelték, azonkívül Tavarnok, Eperjes, Zágráb, Fužine, Nagyszében, Nagyhág és Mehádia környékén is, az utóbbi helyen különösen szép és nagy példányokban.

Petéje hosszúkás tojásforma, bordázott. *Hermiója* zöld, barna és fekete foltokkal, hátán két sor szőrös tüske emelkedik, melyek közül a fejen álló kettő a leghosszabb, 50 mm. hosszú. Kiteelve májusig *Populus tremula* és *nigrán* (rezgő és fekete nyárfa) és fiatal *Ulmus campestrisen* (szilfa) él. *Bábjá* sárgás, barna foltokkal.

Parasitája: *Pimpla capulifera* Kriechb. (John).

Előfordul a következő szomszédországokban: A. Ausztria,

1) *Populus*: nyárfa.

2) A rezgő nyárfa.

Karinthia, Salzburg, Cseh- és Morvaország, VI.—VII. Szilézia, Galiczia és Bukovina V—VI. Románia V.—VII.

Elterjedési köre: Szent-Pétervártól Toskanáig 60—44° és Párisától Japánig, 1—160°.

6. *Limenitis Sybilla* L.¹⁾

Linneé, Systema Naturae. Ed. XII. 781. (1767.); Esper. Die europ. Schmetterl. in Abbild. I. tab. 14. fig. 2. (1777); *Camilla* Esper l. c. I. tab. 14. fig. 3. (1777).

A szárnyak alapszíne feketés barna, mindegyikén többekévesbbé egybefolyó fehér pettyek harántsora van. A felső szárnyon nem tisztán feltűnő fehéres középfoltt és csúcsán 3 fehér petty áll. Alsó lapja barnás sárga, a felső szárny szürkés barna vegyülékkel s a felület nagyított fehér rajzaival; az alsó szárny belső szegélye szélesen kékes szürke, mindkét szárny szegélyén két sornyi fekete petty mutatkozik. Kifeszítve 48—60 mm.

A Tenger mellék kivételével országszerte június-júliusban gyakori, helyenkint azonban ritka. Az egészen fekete *ab. nigrina* Weym.-t²⁾ eddig csak Novákon (Nyitra m.) figyelték meg. (B o s s á n y i J ó z s e f.) Kedveli az erdőszéleket és árnyékos erdei utakat, melyeken már korán reggel röpköd.

Petéje gömbalakú, alul lelapított. *Hernyója* sárgás zöld, két sor vöröses barna tüskével, 40—45 mm. hosszú. Kitejelve májusig található *Lonicera coerulea*, *xylosteum*, *nigra*, *caprifolium* és *periclymenumon*. *Bábjá* szögletes, fején két tüske van.

Parazitája: *Apanteles Vanessae* Reinh. (Braconida).

Előfordul a következő szomszédországokban: A. és F.-Ausztria, Salzburg, Karinthia, Morva- és Csehország, Szilézia, Galiczia és Bukovina, mindenütt VI—VII., Romániában VIII.

Elterjedési köre: Livlandtól Kalabriáig 56—37° és Tenerifától Japánig 1—160°.

2. nem. *Neptis* F.³⁾

A mindkét feketés barna szárnyon nyílt középsejt mellső része erősen rövidült. A szem csupasz. A *pete* gyűszű alakú. A *hernyó* hengeres, púpszerű szemölcsökkel, feje kéthegyű. *Bábjának* feje kéthegyű. Az indoausztráliai területen számos faj él; Európában csak kettő.

1) Római látnoknö.

2) A fekete.

3) *Neptis*, az unoka, az előbbi nimmal való rokonsága miatt.

7. *Neptis Lucilla* F.¹⁾

Fabricius, Mantissa Insectorum II. 55. (1787); Hübner, Sammlung europ. Schmetterl. fig. 101—2. (1787). *Camilla* Esper, Die europ. Schmetterl. in Abbild. I. tab. 59. fig. 1. (1777.)

Alapszíne feketés barna. Az alsó szárny közepén széles fehér szalag van; a felső szárnyon 8—9 fehér petty megszakított sora áll: a töből indul ki egy igen keskeny sáv, melynek végén egy kicsiny s egy nagyobb fehér petty van. Alul vöröses barna, a felület fehér rajzolatával.

Hazánkban országszerte található, csupán a Tengeremelléken nem figyelték meg meg, s úgy látszik, az egész Alföldön is hiányzik, hegyi állat, mely nálunk 43—53 mm. szélességet ér el. Lomhán röpköd a bokrok körül, reggel többnyire virágzó tápláló növényén, kivált nedves erdei réteken és árnyékos erdei útakon. Eperjesen Dahlström Gyula két hermaphroditát fogott, melyek egyike jobb, másika baloldalt hímnemű. A kisebb és megfogyatkozott ehér rajzú *var. Ludmilla* H. S., melyet ifj. Kindermann A. Erdélyben fedezett fel és melyet nővére után neveztek el, — csupán Nagyszében, Brassó és Lipik környékén figyelték meg.

Hernyója barnás piros, hátán halvány sáv és kidadorodások vannak, 40—44 mm. hosszú. Kiteelve májusig él *Spiraea salicifolia*, *flexuosa* és *ulmifolia*n (Bajnóca). *Bábja* zömök, feje kéthegyű.

Előfordul a következő szomszédságokban: A. Ausztria VI—VII., Tirol, Karinthia V—VII., Csehország és Galiczia VII., Bukovina VI., Románia VIII.

Elterjedési köre: Kasántól Kis-Ázsiáig 56—40° és Svájcztól Japánig 25—160°.

8. *Neptis Aceris* Lep.²⁾

Lepechin, Reise durch versch. Prov. d. russ. Reiches I. 203. tab. 17. fig. 5—6 (1768); *Plantilla* Hübner, Samml. europ. Schmetterl. Fig. 99. 100 (1793).

Alapszíne feketés barna. Az alsó szárny közepén fehér szalag, a szegély előtt fehér pettyek sora áll; mögötte, a felső szárnyon, a szegélytérén nagy fehér foltok megszakított sora van, a töből indul ki egy megszakított fehér hosszanti sáv, mely ama foltosrig terjed. Alsó lapja vöröses barna, a felület fehér rajzolatával.

¹⁾ *Lucilla*, római női név.

²⁾ *Acer*: juharfa, mint tápláló növénye, a mi helytelen.

A Tenger mellék kivételével egész Magyarországon két ivadékból többnyire gyakori, Budapest környékén azonban rendkívül ritka. Az I. ivadék rendszerint kicsiny (35—40 mm.), a II-dik nagyobb (45—50 mm.), szélesebb sávokkal és nagyobb pettyekkel. Erdőszeleken egész nap lomhán, lassan röpköd.

Petéje kúpalakú, alul lapos, zöldszínű. *Hernyója* sárgás barna, feje kéthegyű, hátán 3 pár tüske emelkedik. Kitevelve április—májusig és június—júliusban él *Orobus vernuson* (lednek). *Bábja* zömök, feje kéthegyű.

Előfordul a következő szomszédországokban: Cseh- és Morvaország V—VI. VIII., Salzburg, Karinthia VIII., Galiczia V—VII., Bukovina V—VI. VII—VIII., Románia V—VI, VII—IX., Bulgária V.

Elterjedési köre: Kasantól Törökországig (Ázsiában Indiáig) 56—43 (20)^o és Salzburgtól Koreáig 35—160°.

Különfélék.

Megeszik-e a madarak a méheket? Erre a kérdésre nézve érdekes és fontos megfigyeléseket tett Csörgéy Titusz 1905. augusztus közepén a kisczenki erdészlak méhesében. Ezidőtájt tömérdek szürke légykapó (*Muscicapa grisola*) volt a környéken, javarészt átvonulóban, de ezek közül csak egyetlen öreg példány volt a méhes állandó vendége, még pedig délutánokint. Lesőhelye a méhes mellé állított üres Dzierzonkaptár fedele volt. A legközelebbi kaptár lakói alig két arasznyira sűrűgtek a madár előtt, de nem nyúlt ezek után, hanem perczekig is mozdulatlanul figyelve időnkint felrebbent s keresztülrepülve a méhek kavargó tömegén, sokszor a 3-ik—4-ik kaptár előtt vagy épen a méhes tulsó oldalán kapott el egy-egy méhet, melyet azután lesőhelyén eldarabolt és lenyelt. Az egyik áldozat fejét ott találta a szerző a lesőhelyen: hereméh feje volt. Ez megmagyarázta a madár sajátosságos viselkedését. Herére lesett, azért ült perczekig is mozdulatlanul, nem törődve a körülötte nyüzsgő munkásokkal. További bizonyítékokra számítva, a madár lesőhelye körül simára taposta a földet, hogy a lehulló köpetekből mi se menjen veszendőbe. Az ily módon két hét alatt szép számmal egybegyűlő köpetek tisztára méhek alkatrészeiből állottak, még pedig csupa heréből! Az erdész közlése szerint évek óta fészkel a légykapó a méhesben vagy annak közvetlen közelében. Ezidén meg épen négy pár költött ott, de a méhállományban semmi kár se mutatkozott. E mindenesetre döntő erejű tényből s az itt vázolt észleletekből az következik, hogy e madárnak nem lehet a méh a főtápláléka, de még kedvelt csemegéje sem, mert hiszen a sok légykapó közül